

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, КОНСТИТУЦІЙНЕ, АДМІНІСТРАТИВНЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, КОНСТИТУЦІЙНИЙ ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Арістова І.В. доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету

Калюжна С.В., аспірант кафедри адміністративного
та інформаційного права
Сумського національного аграрного університету
(Україна)

Метою даної роботи постає перевірка та оцінка висунутої гіпотези – органи місцевого самоврядування України (далі – ОМС України) є суб'єктами інформаційного права. Для досягнення мети запропоновано перевірку гіпотези розглядати у контексті фактичної реалізації інформаційно-правового статусу ОМС України з урахуванням ключових принципів інформаційного суспільства. Виходячи із встановлення впливу ключових принципів інформаційного суспільства на активізацію формування інформаційно-правового статусу ОМС України для реалізації інформаційної функції та виконання завдань в інформаційній сфері (нормативно закріплених), запропоновано досліджувати реалізацію інформаційно-правового статусу в інформаційно-правових відносинах. Узагальнено юридичні знання щодо теоретико-правових засад формування інформаційних правовідносин. У роботі поділяється концепція правовідносин в інтегративній інформаційній сфері [1], яка, серед іншого, враховує положення теорії складних правовідносин та розвиває ідеї інформаційної концепції права та комплексних правовідносин. Встановлено факт виникнення «ланцюжка правовідносин», складові яких можуть регулюватися нормами різних галузей права – передусім, інформаційного та адміністративного права.

Зважаючи на конституційне закріплення права на інформацію, а також фундаментальну роль принципу доступу до інформації в умовах інформаційного суспільства, визначено доцільність активізації уваги на дослідженні особливостей впливу зазначеного принципу на формування та реалізацію інформаційних правовідносин, до структури яких обов'язково входять ОМС України як суб'єкт правовідносин та публічна інформація як об'єкт правовідносин. Вибір ОМС України обумовлений розповсюдженням на них норм Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2], які визначають ці органи розпорядниками

інформації, закріплюють, на наш погляд, їх інформаційний предмет відання, інформаційно-правові повноваження, відповідальність за правопорушення у сфері публічної інформації, інформаційно-правовий статус.

Грунтуючись на положеннях Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2] та Порядку розгляду запитів на публічну інформацію в Харківській міській раді та її виконавчих органах [3], запропоновано здійснити перевірку наявності інформаційних правовідносин, які виникають (змінюються, припиняються) у процесі розгляду запитів на публічну інформацію на рівні ОМС України в Харківській міській раді. Встановлено, що такий підхід дозволить перевірити та довести наявність інформаційно-правового статусу у ОМС України (знайти підтвердження його безпосередньої реалізації у конкретних інформаційних правовідносинах).

Аналіз структури Порядку [3] дозволив виявити існування декілька циклів дій, пов'язаних із належною обробкою, реєстрацією, виконанням, оформленням запитів та контролем за їх виконанням. З'ясовано, що відповідно до отриманих висновків щодо видів інформаційної діяльності, кожна дія циклів – також постає інформаційною діяльністю, а отже, реалізується у конкретних інформаційних відносинах (правовідносинах). Таке бачення дозволило комплексно дослідити групи правовідносин, які потенційно можуть виникати (змінюватися та припинятися), зважаючи на положення даного Порядку [3], а також реалізацію інформаційно-правового статусу ОМС України у зазначених правовідносинах.

Грунтовно проаналізовано види правовідносин, які можуть виникати між різноманітними суб'єктами (запитувачем, різноманітними елементами структури розпорядника тощо). На кожному циклі виявлено існування так званих «ланцюжків правовідносин», до складу яких потенційно можуть входити будь-які (із чотирьох груп) правовідносини в інтегративній інформаційній сфері, наприклад, типу: інформаційно-інформаційне, адміністративно-адміністративне, інформаційно-адміністративне, адміністративно-інформаційне. Водночас, встановлено виникнення: складних «чистих» правовідносин (перший та другий типи) та складних комплексних правовідносин (третій та четвертий типи); основних (перша складова комплексного правовідношення) та забезпечувальних (друга складова комплексного правовідношення).

Загальний аналіз правовідносин, які виникають під час здійснення дій трьох циклів, визначених у Порядку [3], дозволив надати обґрунтовану відповідь щодо фактичної наявності інформаційних правовідносин, учасниками яких постають ОМС України, реалізуючи свій інформаційно-правовий статус, зокрема у сфері публічної інформації та постаючи суб'єктом інформаційного права.

Таким чином, перевірка висунутої гіпотези («ОМС України є суб'єктами інформаційного права») дозволила переконатися, що ОМС України, маючи комплексний правовий статус (складовими якого, зокрема, постають адміністративно-правовий та інформаційно-правовий статуси), реально реалізують свій інформаційно-правовий статус в інформаційних правовідносинах. Тобто, висунута гіпотеза – перевірена.

Встановлено, що, відповідно до методології дослідження ОМС України як суб'єктів інформаційного права [4], наступною фазою проектної форми організації

дослідження є фаза оцінки. Запропоновано вважати одним із можливих підходів до оцінки висунутої гіпотези дослідження результатів отриманих статистичних даних щодо реальної діяльності ОМС України відповідно до інформаційного предмета відання. Усвідомлюючи важливість здійснення оцінки діяльності ОМС України під час вирішення різноманітних завдань в інформаційній сфері, запропоновано акцентувати увагу на завданні щодо забезпечення доступу до публічної інформації.

Проведене дослідження статистичних даних дозволило дійти наступних висновків. По-перше, необхідно активізувати інформаційно-просвітницьку роботу ОМС України задля підвищення інформаційно-правової культури передусім громадян України. Це сприятиме налагодженню конструктивної взаємодії ОМС України та громадян у процесі реалізації інформаційно-правового статусу ОМС України під час вирішення місцевих справ в умовах інформаційного суспільства. По-друге, існування фактів необґрунтованої відмови у наданні публічної інформації передусім громадянам України свідчить про необхідність: а) проведення в ОМС України належної політики щодо реального впровадження принципів розбудови інформаційного суспільства на місцевому рівні; б) повсюдного поширення принципу підвищення інформаційно-правової компетентності (одного із принципів Женевської Декларації принципів [5]) ОМС України задля удосконалення реалізації їх інформаційно-правового статусу.

Встановлено практичну значущість фази оцінки гіпотези задля отримання зворотного зв'язку щодо вироблення рекомендацій стосовно напрямку удосконалення реалізації інформаційно-правового статусу ОМС України.

Переконалися, що висунута у роботі наукова гіпотеза реально підтверджується у практичній площині, зокрема, під час розробки та реалізації місцевих програм інформатизації. Водночас, було отримано зворотний зв'язок під час аналізу існуючих зразкових програм інформатизації, що, у свою чергу, сприяло виробленню додаткових авторських рекомендацій щодо удосконалення реалізації інформаційно-правового статусу, а саме: 1) активізація впровадження ключових принципів інформаційного суспільства (Женевська Декларація принципів [5]) та принципів цифровізації (Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [6]), зокрема, принципу підвищення компетентностей; 2) конструктивне впровадження принципів Міжнародної Хартії відкритих даних для удосконалення інформаційно-правової компетентності, що, у свою чергу, сприятиме удосконаленню реалізації інформаційно-правового статусу ОМС України для забезпечення як своєї активної ролі, так і пасивної; 3) необхідність проведення навчання службовців ОМС України задля формування нової компетентності – нових знань, вмінь та навичок роботи з відкритими даними, приймаючи участь у спільних міжнародних та національних проектах, а також спираючись на відповідне правове забезпечення; 4) активізація впровадження ОМС України Концепції розвитку цифрових компетентностей [7].

Література:

1. Арістова І.В. Система права України в умовах інформаційного суспільства та цифрової економіки. Приватне та публічне право. 2020. № 3. С. 44-51. URL: http://pp-law.in.ua/archive/3_2020/11.pdf (дата звернення 14.04.2021).

2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року: URL: <https://goo.gl/5luljl> (дата звернення: 14.04.2021).

3. Про затвердження Порядку розгляду запитів на публічну інформацію в Харківській міській раді та її виконавчих органах: Рішення Харківської міської ради від 10 червня 2015 року № 337 URL: <http://kharkiv.rocks/reestr/641283> (дата звернення 14.04.2021).

4. Aristova I.V., Kaliuzhna S.V. Legal status of the public authorities of Ukraine under European integration and the information society development. Innovative scientific research: European development trends and regional aspects Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. P. 1. P. 68-86. Available from: <http://dx.ua/RuqkF>.

5. Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання нового тисячоліття: Декларація принципів ООН від 12 грудня 2003 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_c57 (дата звернення: 14.04.2021).

6. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 14.04.2021).

7. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/167-2021-%D1%80> (дата звернення: 14.04.2021).